

Gymnázium Ľudovíta Štúra v Trenčíne

Učebné osnovy

Stupeň vzdelania: ISCED 3A

Študijný odbor: 7902 J – gymnázium

Zameranie školského vzdelávacieho programu:

Predmet: Náboženská výchova

Úroveň:

Počet hodín:

1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	Spolu
počet h týždenne	počet h týždenne	počet h týždenne	počet h týždenne	počet h týždenne	počet h týždenne
počet h ročne	počet h ročne	počet h ročne	počet h ročne	počet h ročne	počet h ročne
1	1	-	-	-	2
33	33	-	-	-	66

Výchovno-vzdelávacie ciele a vzdelávacie stratégie predmetu:

Keďže človek je z psychologického a sociologického hľadiska prirodzene bytosť náboženská, má potrebu smerovať k tomu, čo ho presahuje. Vyučovaci predmet náboženská výchova má preto opodstatnenú úlohu v celistvom ponímaní výchovy v škole.

Cieľom je formovať v žiakovi náboženské myslenie, svedomie, náboženské vyznanie a osobnú vieru ako osobný prejav náboženského myslenia a integrálnej súčasti identity človeka. Ponúka prístup k biblickému posolstvu, k učeniu kresťanských cirkví a k ich tradíciám, otvára pre neho možnosť života s cirkvou.

Pozitívne ovplyvňuje hodnotovú orientáciu žiakov tak, aby sa z nich stali slušní ľudia s vysokým morálnym kreditom, ktorých hodnoty budú prínosom pre ich osobný a rodinný život i pre život spoločnosti. Náboženská výchova je výchovou k zodpovednosti voči sebe, voči iným jednotlivcom i celej spoločnosti. Učí žiakov kriticky myslieť, nenechať sa manipulovať, rozumieť sebe, iným ľuďom a svetu, v ktorom žijú.

Výučba predmetu zároveň naväzuje na ďalšie spoločenskovedné predmety, umožňuje žiakom ozrejmiť si morálny pohľad na mnohé témy otvorenej spoločenskej diskusie. Učí žiakov rozlišovať medzi tým, čo je akceptované spoločnosťou, a tým, čo je skutočne morálnym dobrom pre jednotlivca i pre celú spoločnosť.

Obsah a rozsah predmetu:

Ročník	Tematický celok Obsahový štandard	Prierezová téma	Výkonový štandard	Počet hodín
Prvý	Hľadanie cesty - Človek tvor komunikatívny. Komunikácia a jej formy, modlitba – komunikácia s Bohom. Trojrozmernosť človeka. Celistvosť človeka – harmónia tela, duše a ducha. Zmysel života. Človek - jeho otázky a hľadanie odpovedí. Odkrývanie zmyslu života. Náboženstvo - rozdelenie, prvky a prejavy náboženstva.	Osobnostný a sociálny rozvoj	Žiak vie definovať komunikáciu a vymenovať druhy komunikácie, vnímať neverbálne prejavy komunikácie druhých, uplatniť spoločensky vhodné spôsoby komunikácie vo formálnych a neformálnych vzťahoch, vnímať vzťah medzi verbálnou a neverbálnou komunikáciou, uvedomovať si reč tela ako súhrnu pohybov hlavy a končatín (gest, mimiky), má autentickú reč tela, ktorá nie je v rozpore s verbálnym vyjadrovaním sa, zdôvodniť dôležitosť správnej komunikácie pre medziľudské vzťahy, nájsť analógiu medzi komunikáciou a modlitbou, zdôvodniť potrebu modlitby, rozvíjať svoj telesný, duševný a duchovný rozmer, vysvetliť zmysel života človeka v kontexte Svätého písma a na podklade učenia Katolíckej cirkvi, dávať svojmu správaniu a životu zmysel, vysvetliť pojmy religionistika, monoteizmus, polyteizmus, vysvetliť rozdiel medzi prirodzeným a zjaveným náboženstvom, uviesť príklady prirodzených náboženstiev a zjavených náboženstiev, charakterizovať jednotlivé prvky náboženstva, charakterizovať prirodzené náboženstvá, vnímať v nich túžbu človeka, prirodzene hľadať to, čo ho presahuje.	7
	Boh v ľudskom svete - Metafora. Metaforická biblická reč - obrazná reč viery. Metafora - Boh povedal. Abrahám. Mária. Samuel. Morálne svedomie. Formovanie	Osobnostný a sociálny rozvoj	Vie použiť metafory na vyjadrenie ťažko vyjadriteľných skutočností, ohodnotiť význam počúvania v komunikácii, rozlíšiť medzi pasívnym a aktívnym počúvaním, aktívne a so záujmom počúvať, interpretovať príbeh Božieho oslovenia Abraháma,	8

<p>svedomia, Tomáš Morus. Dekalóg ako pomoc na ceste pri uskutočňovaní svojho ľudstva.</p>		<p>Samuela a Márie ako príklady skúsenosti zdieľania Boha s človekom, uviesť iné príklady ľudskej skúsenosti zdieľania Boha s človekom, definovať svedomie, zdôvodniť potrebu formovania svedomia, rozlíšiť prirodzený a ľudský zákon, obhájiť svoje práva, rešpektovať ľudské práva druhých ľudí a osobne sa angažovať proti ich porušovaniu, vnímať životné situácie, ktoré si vyžadujú zodpovedné rozhodnutie vzhľadom k sebe, k druhým ľuďom a k svetu, pozitívne oceniť rozhodnutie pre mravne dobrý skutok.</p>	
<p>Byť človekom - Ohraničenosť človeka. Ľudská osoba. Pôvod dôstojnosti človeka. Ježišovo ľudstvo, historické pramene dokumentujúce historickosť Ježiša z Nazareta. Ježišovo božstvo, ponímanie Ježiša Krista v evanjeliách</p>	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj</p>	<p>Žiak vie definovať učenie cirkvi o ľudskej osobe, definovať učenie cirkvi o osobe Ježiša Krista, obhájiť dôstojnosť ľudského života od počatia, vážiť si hodnotu ľudského života, uvedomiť si dar vlastnej existencie, analyzovať a prehodnotiť komponenty problémovej situácie spochybňovania Ježišovej ľudskej alebo božskej prirodzenosti, obhájiť historickosť Ježiša Krista, kriticky posúdiť informácie v médiách.</p>	<p>3</p>
<p>Na ceste k osobnosti - Osobnosť - vývoj osobnosti; deformácia osobnosti – závislosti. Legenda a jej symbolická výpoveď (sv. Krištof – pútnik hľadajúci zmysel života).</p>	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj</p>	<p>Žiak vie porovnať a rozlíšiť pojmy osoba a osobnosť, vymenovať znaky zrelej osobnosti, vysvetliť základné kroky k zrelosti osobnosti, vie zaradiť obdobie, v ktorom sa nachádza, do vývinového obdobia osobnosti, vymenovať a zdôvodniť negatívne vplyvy na dozrievanie osobnosti (drogy, gemblérstvo...), ohraničiť pravdivosť legendy voči historickým faktom, vysvetliť zmysel vzniku kresťanských stredovekých legiend, interpretovať zmysel symbolickej reči legendy o sv. Krištofovi, vysvetliť znaky a pravdivosť kresťanských stredovekých legiend, objaviť v legende o sv. Krištofovi výzvu pre hľadanie a naplnenie zmyslu svojho života.</p>	<p>5</p>
<p>Boh a človek - Sviatosť – aktuálne pôsobenie Boha v živote človeka od narodenia až po smrť. Človek žijúci vo vzťahoch ako obraz Trojice.</p>	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj</p>	<p>Žiak vie opísať schopnosť človeka vytvárať vzťahy na základe spätného pohľadu na svoj počiatok, vytvárať plnohodnotné vzťahy, nájsť analógiu medzi vzťahmi Najsvätejšej Trojice a schopnosťou človeka vytvárať vzťahy, definovať učenie o vzťahoch Najsvätejšej Trojice na podklade KKC, definovať sviatosť, disponovať sa pre prítomnosť Božej blízkosti vo sviatosťoch spôsobom, ktorý oslovuje zmysly človeka, konfrontovať sa s vlastnou vinou, byť otvorený pre kresťanský pohľad na vinu a odpustenie.</p>	<p>4</p>
<p>Človek v spoločnosti - Boží obraz človeka ako muža a ženy, sexualita ako dar a úloha, sociálne role muža a ženy, rizikové sexuálne správanie, AIDS</p>	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj</p>	<p>Žiak vie, vysvetliť úlohu, význam a črty sexuality človeka v manželstve a rodine, vysvetliť kultivovanú sexualitu ako obraz mravného a sexuálne zreleho človeka, na základe Božieho obrazu človeka ako muža a ženy vie oceniť vzťah medzi mužom a ženou a zdôvodniť rovnoprávnosť ich životných rolí, oceniť hodnotu</p>	<p>6</p>

	<p>Povolanie ako služba ľuďom (manželstvo, kňazstvo, zasvätený život) Podstata slávenia v spoločenstve (vzťah k času, k ľudskému spoločenstvu, k transcendentnu). Zmysel slávenia kresťanskej nedele – deň Pána a deň pre človeka, sviatky, farské spoločenstvo.</p>		<p>otcovstva a materstva, vyberať si z alternatív s uvedomovaním si následkov rizikového sexuálneho správania, upevniť vedomie zodpovednosti za vlastné správanie, za svoju budúcnosť, vymenovať škálu povolaní v cirkvi, povolanie vysvetliť z pohľadu služby človeku, vysvetliť poslanie jednotlivých povolaní a ich prínos pre cirkev a spoločnosť, vysvetliť ponímanie bratstva v historickom kontexte (osvietenstvo) ako aj jeho biblický význam, demonštrovať ľudský, náboženský a kresťanský dôvod potreby slávenia v živote človeka aj ľudského spoločenstva, vnímať slávnosť ako hodnotu, ktorá dáva životu hlbší rozmer, zdôvodniť kresťanské slávenie nedele a sviatkov, aktívne sa podieľať na slávení liturgie vo farskom spoločenstve.</p>	
Druhý	<p>Moje hodnoty - Hodnoty. Reflexia vlastného rebríčka hodnôt. Životný štýl.</p>	Osobnostný a sociálny rozvoj	<p>Žiak vie vysvetliť pojem hodnota, usporiadať vlastný rebríček hodnôt, posúdiť podiel výberu hodnôt na tvorbu životného štýlu, na konkrétnych príkladoch porovnať rôzne životné štýly.</p>	4
	<p>Hodnoty života a lásky - Obraz sveta v mýte a v logu. Biblická správa o stvorení (Gn 1,1–2,4). Veda a viera – dve nezávislé odvetvia hľadajúce pravdu. Správcovstvo Zeme človekom. Etika životného prostredia z kresťanského pohľadu. Človek ako spoločenstvo osôb. Manželstvo - jeho zmysel a význam z pohľadu štátu a cirkvi. Liturgia sviatosti manželstva. Manželský sľub. Plodnosť. Hodnota života. Riešenie problémovej úlohy - príbeh s mravnou dilemou (potrat).</p>	Osobnostný a sociálny rozvoj	<p>Žiak vie zdôvodniť snahu človeka v každej dobe, hľadať odpovede na základné nemenné existenciálne otázky, opísať historické pozadie vzniku obidvoch správ o stvorení sveta a človeka vo Svätom písme, porovnať vedu a vieru ako dve cesty vedúce k pravde, vnímať súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu, sformulovať možné riešenia pre zdravé životné prostredie, uvedomiť si aktuálnosť posolstva biblickej správy o stvorení sveta a človeka pre dnešnú dobu, vnímať túžbu človeka po prekročení samého seba ako základ túžby človeka po láske k človeku a k Bohu, na podklade biblického textu vyvodíť závery pre život človeka ako muža a ženy v ich nerozlučnom spoločenstve, vysvetliť symbolické úkony liturgie sviatosti manželstva, vysvetliť úlohu a poslanie manželstva, zdôvodniť úlohu štátu a cirkvi pri ochrane rodiny a jej morálnych hodnôt, posúdiť hodnotu rodiny a pomenovať jej ohrozenia v súčasnosti, oceniť zvláštnosti, krásu a dobro vyplývajúce z vlastnej pohlavnosti a plodnosti, prejavíť zdravú sebaúctu a vzájomnú úctu, vysvetliť morálny aspekt abortu, uviesť následky abortu na telesné a duševné zdravie ženy, vysvetliť kresťanský pohľad na hodnotu individuálneho ľudského života, obhájiť právo človeka na život od počatia, na vedeckom podklade a na podklade učenia KKC, uvedomiť si dôstojnosť</p>	9

			ľudského života ako prvej hodnoty, za ktorú sme zodpovední, zapojiť sa do aktivít za ochranu ľudského života pred narodením.	
	<p>Šírenie kresťanských hodnôt v Európe - Hierarchia v cirkvi. Autorita. Reflexia vlastného postoja k autoritám. Biblické obrazy cirkvi: Boží ľud na ceste, ovčinec, roľa, stavba, vinica, telo... Šírenie kresťanstva, prenasledovanie kresťanov (sv. Pavol). Legendy o mučeníkoch a symbolický význam legendy. Milánsky edikt a jeho dôsledky. Vznik mníšstva (sv. Benedikt). Kresťanské korene Európy a kríza hodnôt v súčasnosti (sekularizmus, konzumizmus).</p>	Osobnostný a sociálny rozvoj	<p>Žiak vie definovať cirkev, vymenovať a definovať znaky cirkvi, opísať biblické obrazy cirkvi, zdôvodniť založenie cirkvi Ježišom Kristom, zdôvodniť potrebu autority, porovnať hierarchiu s anarchiou a vyvodíť závery pre život v ľudskom spoločenstve, vysvetliť hierarchické usporiadanie v cirkvi, opísať šírenie kresťanstva sv. Pavlom, vnímať prepojenie židovskej a helenistickej kultúry vďaka sv. Pavlovi, zhrnúť šírenie kresťanstva v prvých troch storočiach, charakterizovať legendu ako literárny útvar, rozlíšiť ju od historickej správy a rozumie spracovaniu historických faktov v symbolickej reči legendy o stotníkovi Félixovi, opísať počiatky vzniku mníšstva, pozorovať cirkev v jej dejinnom zápase pri uskutočňovaní Ježišovho odkazu, aplikovať poznatky z dejepisu a posúdiť osvietenstvo ako dejinný jav, pomenovať prvky konzumného spôsobu života v súčasnosti, uvedomiť si dôvody pre súčasné myslenie človeka na pozadí vývinu európskeho myslenia, zaujať vlastný kritický postoj k pozitívnym aj negatívnym javom v spoločnosti a v cirkvi.</p>	7
	<p>Kresťanské hodnoty v spoločnosti - Človek ako súčasť celku. Úloha cirkvi, úloha politiky. Vzťah štátu a cirkvi v dejinách (konštantínovský obrat, investitúra, pápežský štát, francúzska revolúcia a jej dôsledky pre vzťah cirkvi a štátu, obdobie totality, súčasný vzťah cirkvi a štátu v SR). KKC 1878 – 1912</p>	Osobnostný a sociálny rozvoj	<p>Žiak vie zdôvodniť spoločnosť človeka, definovať úlohu cirkvi a politiky, vymenovať rozdiely medzi štátom a cirkvou, rozlíšiť úlohu cirkvi a úlohu politiky, aplikovať poznatky z dejepisu a posúdiť vzťah cirkvi a štátu v dejinách, vymenovať pozitívne prvky demokratického systému a jeho riziká, oceniť prínos štátu a cirkvi pre dobro jednotlivca a spoločnosti, uviesť príklady pre vlastné možnosti ovplyvnenia spoločenského diania v obci, štáte, vo farnosti a v cirkvi.</p>	2
	<p>Pramene plnohodnotného života - Modlitba ako mlčanie pred Bohom (cesta z vonkajšieho do vnútorného sveta, KKC 2563)</p>	Osobnostný a sociálny rozvoj	<p>Žiak vie položiť si kritické otázky k svojej vlastnej viere v Boha a vzťahu k nemu, definovať modlitbu na podklade KKC, zdôvodniť potrebu modlitby pre svoj život, vymenovať podmienky dobrej modlitby, pomenovať ťažkosti, s ktorými sa človek stretáva na ceste modlitby, rozlíšiť rôzne druhy modlitieb, stíšiť sa a načúvať,</p>	7

	<p>Modlitba Otče náš. Ježiš vypočuje modlitbu (zázraky – Ježišove uzdravenia dotykom rúk).</p>	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj</p>	<p>prehliť vlastné hľadanie Boha do osobného vzťahu s ním v modlitbe, vysvetliť štruktúru modlitby Otče náš, charakterizovať jednotlivé prosby modlitby Otče náš, vysvetliť význam modlitby pre život človeka, písomne vyjadriť svoj postoj k zázraku, opísať zázraky vyliečenia v príbehoch prírodných a antických národov, zázraky v kresťanstve a vysvetliť biblické chápanie zázraku, vysvetliť význam sviatostného života pre svoj duchovný život, vnímať sviatosti ako dotyk Ježišovej prítomnosti v dnešnej dobe, analyzovať negatívne vplyvy okultizmu.</p>	
	<p>Plnosť života - Právo na dôstojné umieranie (paliatívna liečba). Možnosti a hranice paliatívnej liečby. Kresťanský zmysel utrpenia. Mravný aspekt eutanázie. KKC 2276 – 2279. Sviatosť pomazania chorých. Smrť (klinická, biologická). Obrady kresťanského pohrebu. Učenie cirkvi o posmrtnom živote: osobitný súd, nebo, očistec, peklo. KKC 1051 -1060. Nový Jeruzalem.</p>	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj</p>	<p>Žiak si vie položiť otázky o živote a smrti, uviesť rozdielne pohľady na starobu a chorobu v súčasnej spoločnosti, porovnať ich s kresťanským učením a vyvodiť závery pre svoj život, charakterizovať sviatosť pomazania chorých, orientovať sa v obradoch kresťanského pohrebu a rozoznať v nich znamenia kresťanskej viery vo vzkriesenie mŕtvych, pomenovať príčiny najčastejšieho nepochopenia sviatosti pomazania chorých u veriacich, na rôznych ukázkach myslenia ľudí v rôznej dobe a kultúre zdôvodniť túžbu po nesmrteľnosti, ktorú v sebe nosí každý človek, interpretovať učenie cirkvi o smrti a posmrtnom živote, vnímať paradox smrti a nového života, integrovať do svojho života jeho konečnosť, zmysel utrpenia a otázky o živote po smrti, porovnať a vysvetliť učenie cirkvi o večnom živote s učením iných náboženstiev, oceniť kresťanské poslanstvo nádeje o posmrtnom živote.</p>	<p>4</p>

Metódy a formy vyučovania: Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť možno využiť *motivačné metódy*, ako je *motivačné rozprávanie* (približovanie obsahu učenia), *motivačný rozhovor* (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), *motivačný problém* (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), *motivačnú demonštráciu* (vzbudenie záujmu pomocou umeleckého diela).

Expozičné metódy je potrebné využívať pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Odporúča sa *rozprávanie* (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), *vysvetľovanie* (logické systematické sprostredkovanie učiva), *rozhovor* (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), *demonštračná metóda* (demonštrácia obrazov), *pozorovanie*

(cielené systematické vnímanie objektov a procesov), *manipulácia s predmetmi* (práca so symbolom, didaktická hra).

Významné miesto majú *problémové metódy*, ku ktorým patrí *heuristická metóda* (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozbere problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a projektová metóda (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Pre realizáciu cieľov sú dôležité *aktivizujúce metódy*, z nich je vhodná *diskusia* (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému), *filozofická diskusia* je efektívnym prostriedkom, ako vytvárať rovnováhu medzi vyučovaním zameraným na prežívanie a vyučovaním zameraným na rozumové zdôvodňovanie viery, *situačná metóda* (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov), *inscenačná metóda* (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie), *didaktické hry* (seberealizačné aktivity na uplatnenie záujmov, a spontánnosti), *kooperatívne vyučovanie* (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny), *dramatizácia* (plánovaný dramatizovaný prednes hry, príbehu a pod.) *simulácia* (simulovanie, napodobňovanie životných situácií, aktivity, ktoré vyžadujú interakciu medzi skupinou žiakov a jednotlivcami), *kompozícia* (vypracovanie osnovy referátu, písomné rozvíjanie témy, príbehu a pod.), "A propos": konverzácia alebo iná spoločensky orientovaná interakcia, podľa rozprávania učiteľa, žiakov, návštevníka o najdôležitejších a najaktuálnejších témach zo života. Typické autentické rozhovory.

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. metódy opakovania a precvičovania, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím hry AZ kvíz, domáce úlohy).

Žiaci počas hodín NV sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali. Je to východisková pozícia, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy, ktorú učiteľ pre danú aktivitu zvolil.

Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovávania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je podelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

Hodnotenie a klasifikácia predmetu: Hodnotiť a klasifikovať sa bude podľa Metodického pokynu č. 21/2011 na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl.

Učebné zdroje: Sväté Písmo Starého i Nového zákona. Spolok sv. Vojtecha, Trnava 2007.

Katechizmus Katolíckej cirkvi. Spolok sv. Vojtecha, Trnava 2007.

Kompendium Katolíckej cirkvi. Spolok sv. Vojtecha, Trnava 2006.

Metodická príručka katolíckeho náboženstva pre prvý ročník stredných škôl „Vzťahy a zodpovednosť“, vydaná Katolíckym pedagogickým a katechetickým centrom, n.o., 2008.

Internet